

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Bernardi Primi Clarævallensis Abbatis, Ordinis
Cisterciensium Antesignani, melliflui Ecclesiæ Doctoris
Sermones In Dominicis & Festa per annum**

Bernardus <Claraevallensis>

II. De obedientia, patientia & sapientia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39254

ratione perducat virtutum dominus & rex gloriæ, cui interim devota humilitate clamamus; Non nobis domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam &c.

z Psal. 113. b

S E R M O II.

De Obedientia, Patientia, & Sapientia, seu, de noscendo seipsum, quod homines sumus.

Religiosorum
vocatio &
vacatio.

a Psal. 136.

b Psal. 145. a

c Psal. 9. g

† S August.

d Job. 5. b

Homo natus
ad laborem
& dolorem.

e Psal. 9. g

f Psal. 55. a

g Pl. 118. b

h Psal. 37. d

In hac vita
nemo sine la-
bore, vel do-
lore.

i Psal. 72. a

Est quidem
bruto stupore
insensibiles.

k Isa. 57. d

Obsecro vos, Fratres, per communem salutem, studiose suscipite datam vobis opportunitatem operandæ salutis. Obsecro per misericordiam, pro qua tam miserabiles vos facere studuistis, facite ad quod venistis, ad quod ascendistis de fluminibus Babylonis. *Super flumina Babylonis* (ait Propheta ^a) *illic sedimus & flevimus, dum recordaremur tui Sion.* Nulla vobis hic nutriendorum liberorum cura, nulla sollicitudo quomodo placeatis uxoribus: non de nundinis, non de negociis sæcularibus, non de ipso victu & vestitu necesse est cogitare. Procul à vobis magna quidem ex parte diei malitia, & sollicitudo vitæ. Sic abscondit vos Deus in abscondito tabernaculi sui. Vacate itaque, dilectissimi, & videte, quoniam ipse est Deus ^b. Verum ut hoc quandoque possitis, curandum est vobis prius ut videatis quid estis vos, & juxta eiusdem Propheta ^c vocem, *sciant gentes quoniam homines sunt.* Huic duplici considerationi tota hæc vestra vocatio tribuatur, sicut sanctus orabat †: *Deus noverim me, noverim te.* Quomodo enim natus sibi videtur homo, si labores fugitans & dolores? Aut quomodo scit se esse hominem, qui ad id paratus non est ad quod natus? *Homo*, inquit ^d, *natus ad laborem.* Nam ad laborem natum se dubitet, qui non natus est in dolore. Sed dolorem parturientis, clamor: laborem, proliis fletus indicat & vagitus. *Quoniam tu laborem & dolorem consideras*, ait Propheta ^e: *Labor in actionibus: dolor in passionibus est.* Proinde qui se noverat hominem, ad utrumque paratus supplici confessione dicebat ^f: *Paratum cor meum Deus: paratum cor meum.* Et geminam hanc præparationem evidentius exprimens, de actione quidem. *Paratus sum* (ait ^g) *& non sum turbatus, ut custodiam mandata tua.* De passione verò: *Ego*, inquit ^h, *in flagella paratus sum, & dolor meus in conspectu meo semper.*

Nemo sane in hac misera vita geminam hanc vexationem se evadere gloriatur. Nemo quippe ex omnibus filiis Adæ sine labore hic vivit, nemo sine dolore. Est qui declinat aliquos, sed incidit procul dubio in graviore. *In labore*, inquit ⁱ, *hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur.* Non tamen continuo sine labore sunt, aut minime flagellantur. Denique propterea, inquit, *tenuit eos superbia.* Gravis equidem labor. *Operti sunt iniquitate & impietate sua*, gravibus plane flagellis. Siquidem non est gaudere impiis, dicit Dominus ^k. Quod enim

nec

nec laboris anxietatem, nec flagelli sentiunt læsionem, ipsa jam insensibilitas vehementiam indicat passionis. Sudat pauper in opere foris sed nunquid minus anxie dives intus in ipsa sua cogitatione laborat? Aperit iste os suum in oscitatione, aperit ille in eructatione, & interdum ille gravius fastidio quàm iste inedia cruciatur. Postremo velint nolint, non modo homines, sed etiam dæmones & faciunt & patiuntur quod providentia summa disposuit.

Cæterum nec leprosa obedientia, nec canina patientia commendatur. Inde est quòd non simpliciter petimus *ut fiat voluntas Domini*, quam in omnibus & per omnia fieri certissime constat, (voluntati enim eius quis resistit?) sed ut fiat *sicut in cælo, & in terra*. Quam nimirum adiectionem duabus quoque præcedentibus petitionibus nihilominus reor aptandam, ut patrem nostrum qui in cælis est exoremus, quatenus & *nomen eius sanctificetur, & regnum eius adveniat, & voluntas fiat*. Hæc omnia *sicut in cælo, sic & in terra*: alioquin ubi non sanctificatur nomen eius? Ubi jam regnum eius non venit, quando in nomine Jesu omne genu flectitur, cælestium, terrestrium & inferorum ^m? *Scio te quia es sanctus DEI*, ait etiam ipse malignus ⁿ. At longe aliter & dissimili prorsus affectione nomen istud sanctificatur in cælis, ubi tam inenarrabili jucunditate clamarur ^o, *sanctus, sanctus, sanctus, Dominus DEVS Sabaoth*. Sic & regnat non in terra solum, verum etiam in gehenna, imperium habens vitæ & mortis. Sed omnino dissimiliter regnat in his qui inviti serviunt, & qui voluntarie famulantur.

Bonus cibus *Obedientia*, de qua nimirum & ipse Dominus ait ^p: *Meus cibus est ut faciam voluntatem Patris mei*. Et Propheta ^q: *Labores (ait) manuum tuarum, quia manducabis, beatus es, & bene tibi erit*. Bonus cibus *Patientia* pauperum, quæ non peribit in finem, panis lachrymarum, panis doloris. Veruntamen utrique necessarium est condimentum, sine quo uterque insipidus non modo non reficiat, sed gustatus afferat mortem. Durissimus equidem cibus uterque, fratres, & nisi aliquod tertium saporabile apponatur, utique mors in olla. Quid vero tam saporabile quàm *Sapientia*? Nempe lignum vitæ est, quod & ipsas aquas Marath per Moysen dulcoravit ^r. Farinula est, quæ pulmentum prophetarum per Helisæum saporavit ^s. Ignis est, qui semper ardere præcipitur in altari ^t. Oleum est, ob cuius inopiam virginibus fatuis ostium clauditur nuptiarum ^u. Sal est, quod nulli sacrificio deesse jubetur ^x. Inde est quod insulsos homines dicimus, quos intelligi volumus minime sapientes. Et Dominus sal in nobis habere præcipit ^y. Apostolus quoque omnem nostrum sermonem sale monet esse conditum ^z.

Puto tamen hanc ipsam, quam Obedientiæ & Patientiæ tertiam addi

Sermones S. Bernardi.

C c c e

volu-

l Matt. 6. b

m Phil. 2. b
n Marc. 1. c

o Isa. 6. b

p Ioan. 4. d
q Ps. 127. a
Obed. & Patientia bonus cibus: condimentum utriusque Sapientia.

r Exod. 15. d
s 4. Reg. 4. d
t Levit. 6. c
u Matt. 25. a
x Levit. 2. d

y Matt. 9. d
& 14. g
z Coloss. 4. b

*Sapientia triplex.
Iustitia in intentione.*

*Hilaritas in operatione.
a 2. Cor. 9. b*

Humilitas in reputatione

b Eccl. 4. b

c Luc. 21. d

Conditio hominis in statu naturæ integræ.

volumus, Sapientiam nihil ominis triplicem inveniri, ut nostrum hoc condimentum velut tribus quibusdam herbis conficiatur. Opus est ut *justitia* sit in intentione, *hilaritas* in operatione, *humilitas* in reputatione. Insuper namque DEO & insulsa quodammodo nostra *obedientia* seu etiam *patientia* est, nisi omnium quæ vel agimus vel patimur, ipse sit causa: quia & quicquid facimus, jubemur facere in gloriam Dei: & non siquid patimur, sed si quid propter justitiam patimur, beati. Oportet autem pusillanimitatem quoque & tristitiam in omnibus quæ agenda sunt vel toleranda, caveri: quia *hilarem datorem diligit Deus*^a. Denique hilaritas ipsa & devota voluntas ad eam, quam supra diximus, præparationem specialiter noscitur pertinere. Porro elationem super omnia fugere necesse est. Quisquis enim altum sapit & opus eius & patientia vanum sapit: nec gravior ullus sapor, aut magis contrarius est veritati. Videsne quam sit utile homini scire se hominem, ut proinde sit paratus ad mandatorum obedientiam, & tolerantiam flagellorum, ac deinceps studeat, ut qui nec laborem interim potest effugere nec dolorem, sic saltem laboret & doleat, ut hæc sibi in cibos transeant salutares? *Siquidem melior est obedientia quam victima, & melior est patiens viro fori*^b. Inobedientia est causa mortis, omnes experimur, omnes morimur propter eam. Impatientia, animæ perditio est, dicente Domino^c: *In patientia vestra possidebitis animas vestras*. Nihil ominis autem *sapientia* quoque quam diximus, necessaria est ad salutem. Siquidem non solum propter inobedientiam quibus obedientia defuit, aut propter impatientiam qui patientia caruerunt; sed & qui non habuerunt sapientiam, propter suam insipientiam perierunt.

Et hæc quidem ut sciant homines quoniam homines sunt, actionibus jam & passionibus deputati. Erat quando in actione & meditatione positus erat homo, sine passione habens actionem, habens etiam sine labore meditationem. Dico autem quando positus est in paradysum, ut operaretur & custodiret. Verum hinc quoque se non caderet, erat aliquando promovendus, ut sola jam frueretur contemplatione: sicut & ex hoc inferiori gradu quem modo tenet, nisi resurgere satagat, in infimum est quandoque casurus; videlicet, ut in sola jam passione versetur, quod nec opus nec ratio, sed tantum passio apud inferos sit. Felix quidem cuius animam corpus non aggravabat, quia nec corrumpebatur. Sed longè felicior, si ad hoc pervenisset, ut minoratus actu, plenius perfectiusque perciperet sapientiam, gratis diligens corpus, tanquam in nullo indigens corpore. Esset enim hic pulcherrimus ordo, & erit adhuc quando erit. Neque enim aliquatenus desperandum, ut videlicet sicut anima DEO, sic animæ caro dicere videretur. *Quoniam bonorum meorum non eges, adimple-*

adimplebis me letitia (ait) cum vultu tuo^d. Inde plenitudo, inde sa-
tietas, cum apparuerit gloria tua. Nam quod de corporum refor-
matione, & conformatione claritati corporis eius expectamus, ex a-
bundanti quodammodo & mensuræ supereffluentia erit: ut feliciter qui-
dem in ipsius glorificatione, sed non principaliter gaudeamus. *Vxor*, in-
quit, *tua sicut vitis abundans, in lateribus domus tuæ*. Honorabitur caro, sed
iuxta mensuram, non in medio domus habitans, sed seorsum; nec in facie
nobis, sed in latere constituta. *Filii tui sicut novellæ olivarum in circuitu
mensæ tuæ*^f. Nimirum opera etiam ipsa non deerunt, sed quæ nunc fiunt,
non quæ fient tunc: sicut scriptum est *g*: *Opera enim illorum sequuntur il-
los*. Verum etsi gratulemur & agamus gratias DEO super his quæ ipsius
adjutorio gessimus, non primum tamen eis locum dabimus, sed in circui-
tu locabuntur.

Nunc vero in regione corporum habitantes, corporibus sumus ob-
noxii, & ex quo dissipaverunt legem Domini parentes nostri, non modo
faciendi tempus est, sed etiam patiendi, & omnium nostrum amplius la-
bor & dolor. Durus equidem cibus est, hordeacus panis, sed offenso re-
ge, pulsus palatio miles quamlibet dedicatus, ad unum forte quem solum
habet servulum divertere opus habebit: ibi fovere latebras, & insolita ca-
pere prandia: apud eum regales delicias pultibus rusticanis, ac nobiles
stratus sterquilinio mutare servuli, juxta illud prophetiæ lamentationis *h*:
Qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercorea. Ibi que hoc maxime
Propheta deplorat, oblitus propriæ conditionis ingenuas creaturas tantam
dissimulare miseriam: nec modo non reputare quod tolerant, sed tan-
quam bona magna complecti quæ paulo minus extrema sunt mala. Pro-
pterea siquidem & de seipso ait *i*: *Ego vir videns paupertatem meam in vir-
ga indignationis eius*.

Gemamus nos sub hoc onere, Fratres, & præsentis deploremus æ-
rumnas: frequenter quisque nostrum in vocem piæ querimoniæ erumpat
& clamet *k*: *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?* Stu-
deamus etiam furari aliquando nosmetipsos, & à pessimis occupationibus
istis surripere vel ad horam: jaculari animos, vibrare corda in id quod
sursum est, & quod quanto naturalius, tanto suavius est. Hoc enim est
quod dicitur *l*: *Vacate & videte quoniam ego sum Deus*. Neque enim est
oculorum visio ista, sed cordium, cum Dominus dicat *m*: *Beati mundo
corde, quoniam ipsi Deum videbunt*. Proprium hoc cordis bonum: nec ser-
vili ad hoc indiget instrumento: proprius enim animæ cibus est: de quo
Propheta *n*: *Arui, inquit, cor meum, quia oblitus sum comedere panem
meum*. Sanè quod dicimus, dictu facilius nihil est, in comparatione dici-
mus operum: quòd longè sit volubilius lingua, quàm dextera, & levius

d Psal. 15. a
*Statu future
gloriæ post re-
surrectionem
corporum.*

e Psal. 127. a

f Ibidem.

g Apo c. 14. o

*Statu nature
corruptæ.*

**h* Thren. 4. i

i Ibidem.

*Quid factu o-
pus ad reme-
dium & le-
vamen præ-
sentis miseriæ.*

**k* Rom. 7. d

**l* Psal. 45. b

m Matt. 5. b

n Psal. 101. a

hæc ad verbum, quàm ad actum illa moveatur. Alioquin & dictu & actu cogitatus facilius est, quòd in eo quidem suo ipsius ore loquatur anima, suis videat oculis, suis manibus operetur. Quamvis & hic interdum laborare eam necesse est etiam in gemitu suo, & intra proprium quoque cubile compungi. Siquidem usque adedò vita nostra inferno appropinquavit, qui solius utique passionis est locus, ut & actionem passio, imò & ipsam quoque cogitationem actio & passio pariter occuparint. Nonne enim nobis quodammodo passivæ sunt actiones, & in cogitationibus etiam dolor & labor? Heu vitula Ephraim docta diligere tritiram, assueta jugo, ignara quietis^o. Quando veniam & apparebo ante faciem DEI? Quando cessabunt hæc omnia, & jam non erit amplius neque luctus, neque clamor, sed nec ullus dolor, neque labor ullus? Quando inebriabit animam ubertas Domus DEI, & torrens ille indeficiens voluptatis divinæ? Quando totam sibi eam serenissimi contemplatio luminis vendicabit? Filioli, concupiscamus in atria Domini: crebro suspiremus illuc. Patria nostra ipsa est, odoremus* saltem & à longe salutemus eam, Amen.

^o Ose. 10.

Suspirium ad Patriam.

* al. adoremus.

S E R M O III.

De Cantico Ezechie Regis,

Ego dixi in dimidio dierum meorum, Isa. 38.

^o Psal. 54. d

^o 2. Tim. 3. c

^o Job. 10. d
Pu tententur desolatione.

Neque id sine fructu & commodo.
d Ibidem.

Viri sanguinum & dolosi non dimidiabunt dies suos^a, perseverantes in sua vetustate usque ad mortem; & hoc quia non timent Dominum. Verum qui timore Dei initiatur ad sapientiam, is continuo dimidiat dies suos, exclamans præ timore: *Vadam ad portas inferi*. Cuius utique inferi metu cum cœperit quiescere à malis, incipit de bonis quærere consolationem, quia necesse est in alterutro consolari. Est autem bona consolatio de spe salutis æternæ, in quam sublatis peccatis quæ separabant inter ipsum & Deum, per Dei gratiam reviviscit & hilarescit. In quo cum cœperit proficere, h. e. piè vivere in Christo, necesse est (teste scriptura ^b) persecutionem patiatur: ut recens gaudium vertatur in mœrorem, & dulcedo boni vix summis (ut ita dicam) labiis attacta, in amaritudinem commutetur, ita ut libeat dicere ^c: *versa est cithara mea in luctum, & cantatio mea in plorationem*. Plorat ergo amarius amissam dulcedinem, quàm prius fleverat admissam peccatorum amaritudinem: & hoc tam diu facit, donec Deo miserante consolatio redit. Qua denuo redeunte, cognoscit eam quam passus est tentationem probationem fuisse, non desolationem: porro probationem fuisse ad eruditionem, non ad destructionem, sicut scriptum est ^d: *Visitas eum diluculo, & subito probas illum*. Unde & cognito suo de tentatione profectio, non tantum non refugit: sed etiam tentari